

Sygn. I C 251/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 stycznia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Słupsku I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Maria Cichoń
Protokolant:	sekr. sądowy Małgorzata Bugiel

po rozpoznaniu w dniu 22 stycznia 2013 r. w Słupsku

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **M. w P.**

przeciwko **Agencji Nieruchomości Rolnych z siedzibą w W., Skarbowi Państwa – Nadleśnictwu L. i Starości (...)**

o wydanie orzeczenia regulującego własność

1. przyznaje na własność na rzecz powoda (...) M. w P. od pozwanej Agencji Nieruchomości Rolnych w W. niezabudowaną nieruchomość rolną zamienną o łącznej powierzchni 63.82.48 ha i wartości 887.457 zł, w skład której wchodzi:

- działka nr (...) (...)a i działka nr (...) (...)a (...) P., gmina B., objęte księgą wieczystą KW nr (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Bytowie o wartości 694.000 zł

oraz

- działka nr (...) o powierzchni 13.16.04 ha położona w obrębie (...) gmina P., objęta księgą wieczystą KW nr (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Bytowie o wartości 193.457 zł;

2. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

3. nie obciąża pozwanej Agencji Nieruchomości Rolnych kosztami postępowania;

4. zasądza od powoda (...) M. w P. na rzecz pozwanego Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 7.200 zł (słownie: siedem tysięcy dwieście złotych) tytułem kosztów zastępstwa prawnego.

Na oryginale właściwy podpis

I C 251/11

UZASADNIENIE

Powód Parafia Rzymskokatolicka p.w. św. M. w P. po ostatecznym sprecyzowaniu żądania i strony pozwanej (pismo z dnia 19 stycznia 2012 r. – k. 55 akt), w trybie art. 61 i 63 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 29 poz. 154 ze zm.) w związku z art. 4 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o stosunku do Kościoła (...) (Dz.U. Nr 11 poz. 89) wniósł o:

1. przyznanie na własność na rzecz powodowej Parafii nieruchomości zamiennej będącej w zasobach Agencji Nieruchomości Rolnych – Oddział Terenowy w G., o powierzchni 63.8248 ha, składających się z:

- działek nr (...) (...)P., gmina B., dla których w Sądzie Rejonowym w Bytowie prowadzona jest księga wieczysta KW nr (...) o łącznej wartości 694.000 zł

- oraz z działki nr (...) o powierzchni 13.1604 ha, położonej w obrębie (...), gmina P., dla której w Sądzie Rejonowym w Bytowie prowadzona jest księga wieczysta KW nr (...), o wartości 193.457 zł;

2. przywrócenie na rzecz powodowej Parafii lasu o obszarze 24.0300 ha, będącego w zasobach Nadleśnictwa L., bądź przyznanie nieruchomości zamiennej.

W uzasadnieniu swojego żądania powódka podniosła, że przed Komisją Majątkową w W. toczyło się od 14 września 1991 r. z wniosku powodowej Parafii postępowanie regulacyjne o przywrócenie własności nieruchomości rolnej o powierzchni 101.1208 ha, gruntów, w tym jezioro, budynek mieszkalny i zabudowania gospodarcze, przejętej przez Państwo na podstawie protokołu z dnia 23 lutego 1951 r., w oparciu o przepisy ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki, poręczeniu proboszczom posiadanych gospodarstw rolnych i utworzeniu Funduszu Kościelnego (Dz.U. Nr 9 poz. 87).

Powódka podniosła dalej, że na mocy prawomocnej ugody z dnia 28 marca 2006 r. zawartej w toku postępowania regulacyjnego przywrócono Parafii własność 3 działek, a mianowicie działki nr (...) o łącznej powierzchni 9,33 ha, a w dniu 15 lipca 2010 r. Parafia w P. i Agencja Nieruchomości Rolnych zawarły wstępne porozumienie dotyczące przyznania na własność powódce gruntów zamiennych, o których jest mowa w pozwie. Stwierdziła również, iż były prowadzone pertraktacje z Nadleśnictwem L. co do częściowego zwrotu lasu oraz o przyznanie lasu zamiennego w brakującym obszarze.

Pozwana Agencja Nieruchomości Rolnych w W. w piśmie procesowym z dnia 23 stycznia 2012 r. (k. 58 akt) złożonym w związku z zobowiązaniem Sądu do złożenia odpowiedzi na pozew nie ustosunkowała się wprost do żądania zgłoszonego przez powodową Parafię w pozwie.

W powyższym piśmie pozwana Agencja Nieruchomości Rolnych potwierdziła jedynie, że w dniu 15 lipca 2010 r. zostało zawarte „Porozumienie wstępne” w sprawie częściowego przywrócenia Parafii p.w. św. M. w P. nieruchomości zamiennej za trwale rozdysponowanie części nieruchomości po jej przejęciu na rzecz Skarbu Państwa w oparciu o ustawę o dobrach martwej ręki.

Pozwany Skarb Państwa – Nadleśnictwo L. i Starosta (...) reprezentowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa ostateczne stanowisko w sprawie przedstawił w piśmie procesowym z dnia 6 listopada 2012 r. (k. 181 i następnym akt), w którym wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w podwójnej wysokości. Pozwany podniósł, że ze złożonych przez powodową Parafię dokumentów wynika jednoznacznie, że nie była ona właścicielem spornych nieruchomości, gdyż z odpisu z księgi katastralnej wynika, że właścicielem spornych nieruchomości była K. Gmina K. – probostwo (beneficjum proboszczowskie), ewentualnie Kościół (...).

Po 1945 r. Państwo uznawało podmiotowość prawną Kościoła (...). Oznacza to – twierdzi pozwany – że prawo własności nieruchomości przejętych na podstawie ustawy o dobrach martwej ręki w dacie ich przejęcia przysługiwało Kościołowi (...) w Polsce jako całości, ewentualnie kościelnym osobom prawnym uznanym przez Państwo na gruncie obowiązującego konstytucji „marcowej”. Brak jest natomiast jakichkolwiek argumentów, aby w 1950 r. parafiom

przysługiwała osobowość prawna w świetle prawa polskiego. W konsekwencji powodowej Parafii nie przysługiwało prawo własności nieruchomości rolnej o powierzchni 101.1208 ha przejętej przez Państwo na podstawie Protokołu z dnia 23 lutego 1951 r. w oparciu o przepisy ustawy o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki. Powodowa Parafia nie wykazała również, aby była następcą prawnym byłego właściciela tychże nieruchomości. oznacza to, że nie przysługuje jej roszczenie o przywrócenie prawa własności, jak również pozostałe roszczenia z art. 63 ust. 1 ustawy o stosunku Państwa do K..

Pozwany Skarb Państwa podniósł również, że roszczenie powodowej Parafii wygasło, gdyż w terminie określonym w art. 62 ust. 3 ustawy o stosunku Państwa do K. w imieniu Parafii nie zostało skutecznie zainicjowane postępowanie regulacyjne. Bowiem w imieniu powodowej Parafii wniosek o wszczęcie postępowania regulacyjnego z dnia 14 września 1991 r. złożyła K. Biskupia (...) w P., która nie dysponowała stosownym pełnomocnictwem udzielonym przez powodową Parafię. W konsekwencji, mając na uwadze art. 104 kc, należy przyjąć, że złożenie wniosku o wszczęcie postępowania regulacyjnego w imieniu powodowej Parafii było czynnością nieważną.

Dalej pozwany Skarb Państwa podniósł, iż roszczenie powodowej Parafii wygasło z uwagi na wpływ sześciomiesięcznego terminu od dnia otrzymania przez powodową Parafię pisemnego zawiadomienia z dnia 25 lutego 2011 r. ze zlikwidowanej Komisji Majątkowej o nierozpatrzeniu wniosku o przywrócenie własności nieruchomości. Pozwany twierdzi, że powódka ani w pozwie, ani w piśmie procesowym z dnia 21 lutego 2012 r. nie zgłosiła skutecznie roszczenia o przywrócenie na jej rzecz własności nieruchomości bądź przyznania nieruchomości zamiennej. W pkt I pozwu powódka wskazała jedynie nieruchomości zamienne, nie podając nieruchomości utraconych przez kościelną osobę prawną, z którymi związane jest dochodzone roszczenie. Natomiast w pkt II pozwu jest mowa tylko o przywróceniu własności lasu o określonym obszarze. Pozwany podniósł również, że grunty pokryte wodami jeziora były wyłączone z postępowania regulacyjnego, gdyż tego typu nieruchomości stały się własnością Skarbu Państwa na mocy przepisów szczególnych. Również względy celowościowe nie przemawiają za zwrotem tego typu nieruchomości.

Pozwany Skarb Państwa zgłosił zarzut braku umocowania pełnomocnika strony powodowej podnosząc, iż złożona do akt umowa zlecenia (k. 144 akt) nie spełnia warunków przewidzianych w art. 87 kpc.

Wniosek o zasądzenie na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej kosztów zastępstwa procesowego w podwójnej wysokości uzasadnił pozwany znacznym nakładem pracy radcy Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, w tym koniecznością przeprowadzenia analizy prawnej sytuacji majątkowej Kościoła (...) i kościelnych osób prawnych w kontekście regulacji prawnej kilku systemów prawa.

Sąd ustalił:

Katolicka Gmina K. (Probostwo), Kościół (...) (ziemia kultu religijnego) w P., według przepisów odtworzonej księgi wieczystej KW nr (...) prowadzonej przez Sąd Grodzki w K., według stanu z października 1904 r. i marca 1949 r., (...) P. (...) G. – (...)

dowód: uwierzytelniony odpis księgi wieczystej KW nr (...) Sądu Grodzkiego w K., wyciągu z księgi podatku budynkowego gromady P. – właściciel Katolicka Gmina K. (...), wyciąg z (...)– (...) K. (...) P. (...), (...) P. –(...) K. ((...)- (...) (...).

W dniu 23 lutego 1951 r. w Kancelarii (...) w P., w związku z dokonaniem czynności z art. 4, 5 i 6 ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki, komisyjnie dokonano przejęcia na rzecz Państwa nieruchomości Parafii P. o ogólnym obszarze 101.1208 ha położonej w gromadzie P., gmina P., powiat K., w tym ziemi ornej o powierzchni 72.3928 ha, pastwiska o powierzchni 12.6130 ha, lasu o powierzchni 2.5460 ha, jeziora o powierzchni 12.1331 ha oraz zabudowania: dom mieszkalny murowany, dwie stajnie murowane, stodoła drewniana, wyłączono spod przejęcia z matr. 44 KW (...) plebanię, K. i cmentarz parafialny o ogólnym obszarze 09,70 ha.

Grunty użytkowane przez księdza proboszcza pozostawia się do zbiorów o ogólnym obsiewów z 1951 r., w którym to terminie zostanie wydana ostateczna decyzja.

dowód: protokół z dnia 23 lutego 1951 r. – k. 18 akt Komisji Majątkowej, nr W.Km-I- (...).

W dniu 14 września 1991 r. Parafia Rzymskokatolicka p.w. św. M. w P., działająca poprzez organ nadrzędny – K. B. (...) w P., na podstawie art. 61 ust. 1 pkt 2 i 7, art. 62 i 63 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła (...) w Rzeczypospolitej skierowała do Komisji Majątkowej działającej w ramach Biura do Spraw Wyznań Urzędu Rady Ministrów wniosek o: wydanie orzeczenia w przedmiocie przywrócenia Parafii Rzymskokatolickiej p.w. św. M. w P., województwo (...), nieruchomości rolnej oraz jeziora o łącznej powierzchni 101.1208 ha, a także znajdujących się na tej nieruchomości budynku (...)(...)/ po odtworzeniu jako zaginionej tej księgi wieczystej KW nr (...)/ (...), a w przypadku trwałego rozdysponowania tych gruntów przyznania nieruchomości zamiennej na terenie Parafii P..

W uzasadnieniu wniosku podniesiono, że na mocy protokołu z dnia 23 lutego 1951 r. przejęto na rzecz Państwa nieruchomość o powierzchni 101.1208 ha, stanowiącą własność Parafii Rzymskokatolickiej p.w. św. M. w P.. Jako podstawę przejęcia wskazano ustawę z dnia 20 marca 1950 r. o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki, zgodnie z którą na terenie byłego województwa (...) wyłączono spod przejęcia na rzecz Państwa nieruchomości kościelnej o powierzchni do 100 ha. Nieruchomość kościelna w P. przekraczała nieznacznie 100 ha, a więc przejęciu na rzecz Państwa podlegały jedynie grunty rolne o powierzchni przekraczającej granicę 100 ha, tj. areał o powierzchni 1.1208 ha, a nie całe gospodarstwo, jak to uczyniono na podstawie protokołu przejęcia z dnia 23 lutego 1951 r.

dowód: wniosek o wszczęcie postępowania regulacyjnego – k. 21 akt Komisji Majątkowej, nr W.Km-I- (...).

Na podstawie tego wniosku, na mocy zarządzenia z dnia 23 marca 1998 r. w sprawie W.Km-I- (...) zostało wszczęte postępowanie regulacyjne.

dowód: zarządzenie Komisji Majątkowej z dnia 23 marca 1998 r. – k. 23 – 24 akt Komisji Majątkowej, nr W.Km-I- (...).

W toku postępowania regulacyjnego przed Komisją Majątkową w dniu 28 marca 2006 r. została zawarta ugoda, na mocy której Gmina P. przywróciła na rzecz Parafii Katolickiej p.w. św. M. w P. własność nieruchomości oznaczonej jako działka ewidencyjna nr (...) o powierzchni 0,2500 ha w obrębie (...), dla której Sąd Rejonowy w Bytowie prowadzi księgę wieczystą KW nr (...), a Agencja Nieruchomości Rolnych nieruchomość oznaczoną jako działka ewidencyjna nr (...) o powierzchni 0,1500 ha, położonej w obrębie 0010-P., dla której Sąd Rejonowy w Bytowie prowadzi księgę wieczystą KW nr (...), oraz nieruchomość oznaczoną jako działka ewidencyjna nr (...) o powierzchni 8,9300 ha, położona w obrębie P., dla której Sąd Rejonowy w Bytowie prowadzi księgę wieczystą KW nr (...).

W ugodzie zastrzeżono, że nie wyczerpuje ona całości roszczeń Parafii Katolickiej p.w. św. M. w P. zgłoszonych w tym postępowaniu regulacyjnym.

Powyższa ugoda uzyskała moc sądowego tytułu egzekucyjnego.

dowód: odpis ugody, ugoda, protokół z posiedzenia Komisji Majątkowej z dnia 28 marca 2006 r. – k. 81 – 92 akt Komisji Majątkowej, nr W.Km-I- (...).

W dniu 15 lipca 2010 r. w trakcie trwania postępowania regulacyjnego zostało zawarte wstępne porozumienie pomiędzy Agencją Nieruchomości Rolnych a Parafią p.w. św. M. w P., dotyczące częściowego przywrócenia Parafii nieruchomości zamiennej za trwale rozdysponowaną część nieruchomości po jej przejęciu na rzecz Skarbu Państwa w oparciu o ustawę o dobrach martwej ręki.

W porozumieniu tym dokonano wstępnych ustaleń – ostatecznie przedstawiciel Parafii na posiedzeniu Zespołu (...) Komisji Majątkowej w dniu 28 marca 2006 r. zgłosił wniosek o zwrot 98,70 ha w miejsce żądanego pierwotnie zwrotu 101.1208 ha. Na mocy ugody z dnia 28 marca 2006 r. przywrócono Parafii w P. własność trzech działek o łącznej powierzchni 9,33 ha.

W oparciu o uproszczony rejestr gruntów z dnia 31 lipca 2003 r. ustalono, że areal ziemi parafialnej o łącznej powierzchni 74,67 ha znajdował się w zasobach Skarbu Państwa i został trwale rozdysponowany za wyjątkiem trzech działek o powierzchni 9,33 ha, które zostały zwrócone Parafii. Trwale rozdysponowana powierzchnia gruntów rolnych wynosi 65,34 ha i Parafia w P. wnosi o przyznanie za ten areal nieruchomości zamiennej z zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa. Pozostała powierzchnia gruntów parafialnych o powierzchni 24,03 ha została przekazana Nadleśnictwu L. i w tym zakresie Parafia prowadzi odrębne negocjacje celem zwrotu tego arealu.

Przedstawiciel Agencji Nieruchomości Rolnych zaproponował Parafii w P. przejęcie nieruchomości zamiennej o łącznej powierzchni 63.8248 ha, składającej się z działek nr (...) o powierzchni 13.1967 ha i nr (...) o powierzchni 37.4677 ha, położonych w obrębie P., gmina B. (KW nr (...) w Sądzie Rejonowym w Bytowie) o wartości 694.000 zł oraz działki nr (...) o powierzchni 13.1604 ha, położonej w obrębie (...), gmina P. (KW nr (...) w Sądzie Rejonowym w Bytowie) o wartości 193.457 zł.

Proboszcz Parafii w P. wyraził zgodę na przejęcie proponowanych nieruchomości zamiennych oraz oświadczył, że przedmiotowe przejęcie w całości wyczerpuje roszczenie Parafii o przywrócenie własności zamiennej i że w przyszłości nie będzie zgłaszał z tego tytułu żadnych roszczeń.

dowód: Porozumienie wstępne z dnia 15 lipca 2011 r. – k. 205 – 206 akt Komisji Majątkowej, nr W.Km-I- (...).

Działki nr (...) położone w obrębie P. gmina B., i działka nr (...) położona w obrębie (...) gmina P., stanowią własność Skarbu Państwa i pozostają w dyspozycji Agencji Nieruchomości Rolnych w W..

dowód: wypis z rejestru gruntów oraz odpis z księgi wieczystej KW nr (...) i KW nr (...) prowadzonych przez Sąd Rejonowy w Bytowie – k. 195 – 204 akt Komisji Majątkowej, nr W.Km-I- (...).

Działki nr (...) położone w obrębie P. oraz działka nr (...) położona w obrębie (...) gmina P. nie są objęte obowiązującym planem zagospodarowania przestrzennego. Działki te mają przeznaczenie jako działki rolne, ugory przeznaczone do zalesienia.

dowód: zaświadczenie z dnia 3 sierpnia 2010 r. – k. 145, zaświadczenie z dnia 6 października 2009 r. – k. 166 akt Komisji Majątkowej, nr W.Km-I- (...).

Pismem z dnia wiceprezes Agencji Nieruchomości Rolnych w W. zaakceptował powyższe Porozumienie zawarte z Parafią w P..

dowód: odpis pisma z Biura Prezesa Agencji Nieruchomości Rolnych w W. z dnia 18 sierpnia 2010 r. – k. 64 akt.

(...) Porozumienie wstępne z dnia 15 lipca 2010 r. zawarte z Agencją Nieruchomości Rolnych Oddział w G..

dowód: pismo K. z dnia 12 października 2010 r. – k. 208 akt Komisji Majątkowej.

W dniu 25 lutego 2011 r. Komisja Majątkowa w sprawie W.Km-I- (...) wystosowała zawiadomienie do Parafii Katolickiej p.w. św. M. w P., Diecezji Pelplińskiej, Gminy P., Starosty (...), Agencji Nieruchomości Rolnych – Oddział w G., Nadleśnictwa L. i Wojewody (...) o nie rozpatrzeniu wniosku Parafii Katolickiej p.w. św. M. w P. o przywrócenie własności nieruchomości z informacją, iż uczestnicy tegoż postępowania w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o stosunku Państwa do Kościoła (...) w RP (Dz.U. z 2011 r. Nr 18 poz. 89), tj. od dnia 1 lutego 2011 r. mogą wystąpić do Sądu o zasądzenie roszczenia. Powyższe zawiadomienie Parafii w P. zostało doręczone w dniu 8 marca 2012 r.

dowód: zawiadomienie z dnia 25 lutego 2011 r. i z.p.o. – k. 210 akt Komisji Majątkowej, nr W.Km-I- (...).

Sąd zważył:

Powództwo w znacznej części należało uwzględnić.

Poza sporem w niniejszej sprawie była okoliczność, iż na mocy Protokołu z dnia 23 lutego 1951 r., na podstawie ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki (...) dokonano przejęcia na rzecz Państwa nieruchomości parafii P. o obszarze ogólnym 101.1208 ha. Oznacza to, że w chwili sporządzenia tegoż Protokołu nieruchomość opisana w tym dokumencie stanowiła własność Parafii w P. jako sukcesora Katolickiej Gminy K. (Probostwa) w P.. Z zapisów w tym Protokole wynika jednoznacznie, że Państwo polskie nie kwestionowało prawa własności Kościoła (...) – Parafii w P. do nieruchomości opisanej w tymże Protokole, a której właścicielem przed 1 września 1939 r. – jak wynika to z dokumentów dołączonych do wniosku o wszczęcie postępowania regulacyjnego – był Kościół (...), Katolicka Gmina K. (Probostwo) w P..

Toteż, w ocenie Sądu, obecnie Państwo polskie nie ma podstaw, aby kwestionować prawo Parafii w P. do ubiegania się o przywrócenie jej własności tej upaństwowionej nieruchomości w trybie „postępowania regulacyjnego” uregulowanego w art. 60 – 63 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej.

Protokołem z dnia 23 lutego 1951 r. Państwo dokonało przejęcia nieruchomości Parafii w P. o ogólnym obszarze 101.1208 ha na podstawie art. 4, 5 i 6 ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki (Dz.U. Nr 9 poz. 97).

Zgodnie z art. 1 ust. 1 tej ustawy wszystkie nieruchomości ziemskie związków wyznaniowych przejmuje się na własność Państwa – z tym, iż zgodnie z art. 1 ust. 2 w związku z art. 4 ust. 2 i 3 tej ustawy – nie podlegają przejęciu kościelne nieruchomości ziemskie stanowiące gospodarstwo rolne proboszczów, znajdujące się w ich posiadaniu (choćby były oddane w dzierżawę) w granicach 100 ha na terenie województw: (...), (...) i (...). W przypadku, gdy gospodarstwo rolne proboszcza przekraczało tę granicę, przejęciu na rzecz Państwa podlegała jedynie nadwyżka. O tym, czy dana nieruchomość ziemską posiadała charakter nieruchomości związku wyznaniowego, czy stanowiła gospodarstwo rolne proboszcza – orzekał Minister Administracji Publicznej. Natomiast o określeniu nadwyżki podlegającej przejęciu orzekał Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Administracji Publicznej (art. 1 ust. 4 i 5 w/w ustawy).

W protokole przejęcia nieruchomości z dnia 23 lutego 1951 r. (na końcu tegoż protokołu) jest mowa o tym, że grunty użytkowane przez księdza proboszcza pozostawia się do zbiorów dokonanych obszarów z 1951 r., w którym to terminie zostanie wydana ostateczna decyzja. Decyzja, o której jest mowa w tym Protokole, nie została nigdy wydana. Nie może więc, w ocenie Sądu, budzić wątpliwości okoliczność, że przejęcie spornej nieruchomości na rzecz Państwa nastąpiło z naruszeniem zasad określonych w ustawie z dnia 20 marca 1950 r. o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki, poręczeniu proboszczom posiadania gospodarstw rolnych i utworzeniu Funduszu Kościelnego. Bez wątplenia bowiem przejęta na rzecz Państwa nieruchomość na podstawie Protokołu z dnia 23 lutego 1951 r. stanowiła gospodarstwo proboszcza (wynika to wprost z treści decyzji). Zgodnie więc z art. 1 ust. 2 w związku z art. 4 ust. 2 i 3 przejęciu na rzecz Państwa mogła zostać przejęta jedynie nadwyżka ponad 100 ha, a nie cała nieruchomość. Taki stan rzeczy oznacza, że Parafii w P. przysługuje roszczenie z art. 63 ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej.

W toku postępowania regulacyjnego, które toczyło się w latach 1991 – 2011 przed Komisją Majątkową, dokonano szeregu ustaleń i uzgodnień, które w ocenie Sądu należało uwzględnić w toku niniejszego postępowania jako zgodne z prawem. W szczególności ustalono, iż znaczna część przedmiotowej nieruchomości została rozdysponowana i stanowi obecnie własność osób prywatnych, w tym rolników indywidualnych.

W toku postępowania regulacyjnego doszło do zwrotu na rzecz Parafii części nieruchomości w drodze ugody – w ten sposób zwrócono Parafii w P. grunt rolny o łącznej powierzchni 9,33 ha – prawo własności w ten sposób zwróconych działek zostało ujawnione w księgach wieczystych (patrz: wypis uproszczony z rejestru gruntów (...), jednostka ewidencyjna P. – k. 122 akt). Co do znacznej części nieruchomości o łącznym obszarze 63.8248 ha doszło do daleko

idących uzgodnień w zakresie wydzielenia odpowiednich nieruchomości z Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa jako nieruchomości zamiennych – z uwagi na brak możliwości przywrócenia własności przejętych nieruchomości z uwagi na przejęcie ich na własność przez osoby trzecie.

Należy podkreślić, że przed wydzieleniem odpowiednich nieruchomości z Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa zostało przeprowadzone stosowne postępowanie, w ramach którego ustalono, że nie ma żadnych przeszkód, aby nieruchomości te przyznać Parafii w P. jako nieruchomości zamienne (są to grunty rolne niskiej klasy, nie objęte planem zagospodarowania przestrzennego i nie obciążone prawami osób trzecich).

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd uwzględnił w całości roszczenie strony powodowej, a dotyczące przyznania na własność Parafii nieruchomości zamiennej z Zasobów Własności Rolnej Skarbu Państwa, a będących w Zarządzie Agencji Nieruchomości Rolnych.

Natomiast Sąd oddalił żądanie powodowej Parafii w stosunku do Skarbu Państwa – statio fisci Nadleśnictwo L., a dotyczące przywrócenia Parafii lasu o obszarze 24.0300 ha, będącego w zasobach L., bądź przyznanie nieruchomości zamiennej. W szczególności powodowa Parafia nie wykazała, na jakiej podstawie domaga się przywrócenia prawa własności lasu o obszarze 24.0300 ha bądź przyznania nieruchomości zamiennej tego samego rodzaju, o tym obszarze, w sytuacji, kiedy z protokołu przejęcia wynika, że na rzecz Państwa przejęto 2.5460 ha lasu.

W wyniku postępowania regulacyjnego – akceptowanego przez powodową Parafię – przywrócono jej własność nieruchomości o łącznym obszarze 9.3000 ha, w tym wody stojące – tzw. jezioro K. o obszarze 8.9300 ha oraz przyznano nieruchomości zamienne stanowiące grunty rolne i nieużytki o łącznym obszarze 65,34 ha.

Rzeczą więc powódki było wskazanie, których konkretnie nieruchomości leśnych domaga się przywrócenia własności, a w razie niemożności zwrotu tychże ewentualnie przyznania nieruchomości zamiennych, odpowiadających obszarowo i charakterem przejętym nieruchomościom. Brak szczegółowego sprecyzowania roszczenia powoda w tym zakresie legło u podstaw oddalenia powództwa w tej części.

Niezależnie od powyższego, w ocenie Sądu, dotychczas przeprowadzone postępowanie regulacyjne – częściowo przed Komisją Majątkową (przywrócenie własności nieruchomości o łącznym obszarze 9.3000 ha), a częściowo w toku niniejszego postępowania (przyznanie nieruchomości zamiennych o łącznym obszarze 65.3400 ha) – w całości zaspokajają roszczenie powodowej Parafii. W znacznym stopniu bowiem znosi skutki przeprowadzonej niezgodnie z prawem nacjonalizacji majątku gospodarstwa rolnego proboszcza Parafii P..

Na podkreślenie zasługuje okoliczność, iż pełnomocnik strony powodowej w końcowej fazie procesu w zasadzie cofnął żądanie w części dotyczącej przywrócenia własności lasu bądź przyznania nieruchomości zamiennej tego samego rodzaju. Ostatecznie jednak kwestię tę pozostawił do rozstrzygnięcia Sądu.

W toku postępowania strona pozwana Skarb Państwa – Nadleśnictwo L., Starosta (...) zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa zgłaszała szereg zarzutów, które w ocenie Sądu nie zasługują na uwzględnienie.

Sąd, przystępując do rozpoznania niniejszej sprawy, miał na uwadze okoliczność, iż przedmiotem postępowania są zdarzenia, które miały miejsce kilkadziesiąt lat temu, w określonej sytuacji społecznej i politycznej, w krótki czas po zakończeniu II wojny światowej. Należy pamiętać, że szereg dokumentów źródłowych, w tym księgi wieczyste – jak to było w powyższej sprawie – uległy zniszczeniu na skutek działań wojennych. Następnie odtworzona księga wieczysta zaginęła po przekazaniu jej przez Sąd Powiatowy w K. do Sądu Powiatowego w B. (k. 115 i 116 akt). Te wszystkie okoliczności z pewnością w znacznym stopniu utrudniały stronie powodowej w sposób prawidłowy udokumentowanie zgłoszonych roszczeń. Nie mogło jednak w ocenie Sądu stanowić samodzielnej podstawy do oddalenia zgłaszanych roszczeń – jak to wnosił pozwany Skarb Państwa. Z uwagi na powyższe okoliczności Sąd, rozpoznając powyższą sprawę, oparł się na dokumentach (ich odpisach – nie kwestionowanych przez strony), które źródło swoich zapisów

czerpały z ksiąg wieczystych – odtworzone karty z zaginionej księgi wieczystej KW (...), odpisy z ksiąg gruntowych, ksiąg budynkowych prowadzonych na potrzeby wymiaru podatków).

Nie zasługuje również na uwzględnienie, w ocenie Sądu, zarzut pozwanego Skarbu Państwa, że powodowa Parafia w P. nie wykazała, że jest następcą prawnym kościelnej osoby prawnej, której przed II wojną światową przysługiwało prawo własności nieruchomości rolnej przejętej na własność Państwa na podstawie Protokołu z dnia 23 lutego 1951 r. Bez wątplenia protokół przejęcia nieruchomości dotyczy przejęcia nieruchomości stanowiącej w tym czasie własność Kościoła (...) – Parafii w P., użytkowanej przez proboszcza tejże Parafii – wynika to wprost z treści tegoż protokołu. Nie może się ostać również zarzut, że wniosek do Komisji Majątkowej o wszczęcie postępowania regulacyjnego został złożony przez nieuprawniony podmiot poprzez K. biskupią zamiast przez Parafię w P.. Należy zwrócić uwagę, że K. biskupia w strukturach Kościoła (...) jest jednostką nadrzędną nad Parafią. Nadto w toku tego postępowania proboszcz Parafii brał aktywny udział w czynnościach podejmowanych w ramach postępowania regulacyjnego (złożył podpis pod ugodą przywracającą część nieruchomości Parafii, podpisał również projekt wstępnej ugody dotyczący przyznania Parafii nieruchomości zamiennej z Zasobów Własności Rolnej Skarbu Państwa). Oznacza to, że ostatecznie przystąpił do postępowania przed Komisją Majątkową jako jej uczestnik. Jako nietrafny należy uznać również zarzut pozwanego Skarbu Państwa, że strona powodowa zgłosiła roszczenie z uchybieniem terminu wskazanego w art. 4 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2011.18.89), co skutkowało wygaśnięciem roszczenia.

Zgodnie z wyżej powołanym przepisem powodowa Parafia miała prawo skierować do Sądu pozew o wydanie orzeczenia regulującego własność w terminie 6 miesięcy od dnia 1 marca 2011 r., tj. od daty wejścia w życie ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r., na mocy której z dniem 1 marca 2011 r. zniesiono Komisję Majątkową. Powodowa Parafia w dniu 22 lipca 2011 r. złożyła do Sądu Rejonowego wnioski o wydanie orzeczenia regulującego w przedmiocie przywrócenia własności. W ocenie Sądu złożenie tego wniosku, jakkolwiek obciążonego licznymi brakami i wadami, które zostały usunięte w toku postępowania przed Sądem Okręgowym w Słupsku, skutkowało przerwaniem biegu terminu do wystąpienia do Sądu z roszczeniem, o którym jest mowa w art. 4 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r.

Ostatecznie bowiem wszystkie braki formalne pisma wszczynającego postępowanie zostały usunięte w terminach zakreślonych przez Sąd, a więc sprawa została skutecznie wniesiona do Sądu ze skutkiem na dzień 22 lipca 2011 r. (art. 130 § 3 kpc).

Bezpodstawny jest również zarzut pozwanego Skarbu Państwa kwestionujący uprawnienia pełnomocnika powodowej Parafii E. P. do jej reprezentowania w Sądzie. Przedstawiona przez powódkę umowa z dnia 1 lutego 2012 r. – k. 144 akt – dowodzi, iż ustanowiony w sprawie pełnomocnik pozostaje z Parafią w stałym stosunku zlecenia, a przedmiot sprawy wchodzi w zakres tego zlecenia. Z § 1 umowy zlecenia wynika, iż umowa została zawarta celem uregulowania przez pełnomocnika wszelkich spraw majątkowych Parafii, w tym dotyczących spraw, które zostały przekazane do Sądu w związku z likwidacją Komisji Majątkowej.

O kosztach procesu Sąd rozstrzygnął oddzielnie w stosunku do pozwanej Agencji Nieruchomości Rolnych w W. i oddzielnie w stosunku do pozwanego Skarbu Państwa, albowiem każdy ze współuczestników działał samodzielnie.

Na podstawie art. 102 kpc Sąd odstąpił od obciążania kosztami procesu pozwanej Agencji Nieruchomości Rolnych pomimo tego, iż zgłoszone przez powodową Parafię roszczenie w stosunku do tego pozwanego zostało w całości uwzględnione. Należy bowiem zwrócić uwagę na specyfikę tego procesu. Pomiedzy Parafią a pozwaną Agencją w trakcie trwania postępowania regulacyjnego przed Komisją Majątkową doszło praktycznie do uzgodnienia wszelkich warunków ugody – do zawarcia ugody nie doszło z powodu zniesienia Komisji Majątkowej. Pozwana Agencja w odpowiedzi na pozew nie ustosunkowała się w zasadzie do roszczenia zgłoszonego przez Parafię, potwierdzając jedynie, że strony uzgodniły warunki ugody. Z uwagi na charakter dochodzonego roszczenia praktycznie niemożliwą byłaby likwidacja sporu w drodze zawarcia ugody pozasądowej. W tej sytuacji, stosując zasadę słuszności, Sąd odstąpił od obciążania pozwanej Agencji Nieruchomości Rolnych kosztami postępowania.

Natomiast rozstrzygając o kosztach procesu pomiędzy powodową Parafią a Skarbem Państwa – Nadleśnictwo L., Starosta (...) zastępowanego przez Prokuratorię Skarbu Państwa, Sąd zastosował podstawową zasadę rozstrzygania o kosztach procesu, a mianowicie zasadę odpowiedzialności za wynik procesu (art. 98 kpc).

Strona powodowa przegrała proces w stosunku do Skarbu Państwa, albowiem Sąd oddalił powództwo w zakresie roszczeń zgłoszonych przez powodową Parafię wobec Skarbu Państwa. Koszty procesu Skarbu Państwa stanowi wynagrodzenie radcy Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa w kwocie 7.200 zł (§ 6 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (...) w związku z art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa (Dz.U. 169 poz. 1417 z późn. zm.).

Sąd nie znalazł podstaw do przyznania wynagrodzenia w podwyższonej stawce, gdyż kwota 7.200 zł jest znaczną kwotą, proporcjonalną do nakładu pracy pełnomocnika pozwanego Skarbu Państwa. Tym bardziej, iż w ocenie Sądu znaczna część zarzutów strony pozwanej była nietrafna.

Na oryginale właściwy podpis